

Priekšgars vienmēr paceļas

Latvijas Nacionālās operas un baleta (LNOB) valdes priekšsēdētājs **Sandis VOLDIŅŠ** jau vairāk nekā 20 gadus dzīvo un strādā Rīgā, bet ar Limbažu novadu viņu joprojām cieši saista pirmie 17 dzīves gadi un ģimene. Gribētos vēl biežāk apciemot mammu, kura joprojām dzīvo tēva celtajā mājā Umurgā. Tur uzaudzis gan Sandis, gan abas viņa māsas. Viņš ieguvis maģistra grādu jurisprudencē, humanitāro zinātņu maģistra grādu mākslās un strādājis jomās, kur abas kompetences jāapvieno.

2019. gadā S. Voldiņš sāka darbu operas valdē, bet novembra sākumā apritēs gads, kopš kļuvis par tās priekšsēdētāju.

– **Ar kādām domām braucat uz Limbažiem?**

– Nevar nepamanīt, ka pilsēta ir ļoti sakopta, vien cilvēku maz, bet tā tas ir visās mazpilsētās. Es augu 90. gados, un manās atmiņās ir citi Limbaži – centrā ir daudz cilvēku, veikali viens pie otra, piemēram, vecā, labā grāmatnīca. Tad laikam pilsētā bija vēsturiski vislielākais iedzīvotāju skaits. Mana ģimene vienmēr dzīvojusi Limbažu tuvumā. Tēvs nāk no Augstrozes, mamma – no Viļķenes. Abi bija lauku cilvēki, kuri vēlējās savu māju, ko tēvs padomju laikā arī uzbūvēja.

Līdz 8. klasei mācījos Umurgas pamatskolā, pēc tam pārgāju uz Limbažu 3. vidusskolu. Tur man ļoti paveicās ar skolotājiem – Aiju Grīnbergu, Ilonu Ķieti. Ģeogrāfiju mācīja Daina Dziedātāja, kura jau 8.–9. klasē izturējās pret mums kā pret pieaugušajiem. Bija iespēja profilēties humanitārajās un sociālajās zinātnēs, ko jau tad vēlējās apgūt padziļināti. Varēja just, ka pedagogiem pašiem bija interesanti, līdz ar to mēs daudz ieguvām. Mums bija koša klase. Pastudējot antropoloģiju, esmu domājis, ka caur tās dzīvesstāstiem varētu attēlot, kas noticis ar paaudzi. Daži palikuši Limbažos, citi aizgājuši tālu pasaulē, dzīvo pat Austrālijā vai Jaunzēlandē.

Limbažu mūzikas skolā mācījos dziedāšanu un klavieres pie leģendāriem skolotājiem – Silvijas Krampes, Liānas Kūlmanes un Ramonas Penkas. Iespēja mācīties mūzikas skolā, turklāt ļoti dažādus priekšmetus, ir milzīga privilēģija, ko mēs Latvijā bieži neapzināmies. Tik plašs un pieejams mūzikas skolu tīkls reti kur Eiropā pastāv. To uzturēt ir dārgi.

– **Kā bija pārcelties uz Rīgu?**

– Latvijas Universitātē *juristas* sāku studēt 17 gadu vecumā. Jau trešajā kursā strādāju Kultūras ministrijas Autortiesību aizsardzības nodaļā. Tajā laikā nebija citu variantu. Kā šodien atceros, stipendija bija 4 lati un 20 santīmi. Ar to varēja nedēļu nodzīvot, bet reizēm bija jāizvēlas – paēst vai nopirkt vilciena biļeti. Tā veidojās stopētāju rinda Juglā. Tie bija citi laiki, bet cilvēki ļoti labi iztika.

Es ātri adaptējos – man patīk Rīga. Tā ir perfekta izmēra pilsēta ar augstu dzīves kvalitāti un brīnišķīgu kultūras vidi. Protams, ikdienā visi esam ar kaut ko neapmierināti – piemēram, pats, dzīvojot Āgenskalnā, skaidri zinu, ka grūti tikt pāri Vanšu tiltam. Tomēr kopumā šeit viss ir tuvu un zaļš. Mazāk jācīkst un vairāk jāizbauda tas, kas ir!

– **Jūs ilgstoši esat strādājis tur, kur tiek veidota valsts kultūrpolitika. Ko izdevies paveikt?**

– Periodiski esmu kaut ko mainījis, bet viens mans pieturpunkts bija Kultūras ministrija, otrs – Valsts kanceleja. Savulaik esmu strādājis Ministru prezidenta Māra Kučinska birojā kā juridiskais padomnieks. Kultūru un jurisprudenci esmu mēģinājis attīstīt paralēli. Šīs jomas viena otru papildina. Juristam vajadzīgs radošums, bet radošam cilvēkam – struktūra.

Laikā, kurā biju saistīts ar valsts pārvaldi, īstenojām vai iesākām daudz nozīmīgu projektu – jāatceras, ka to cikls ir ilgs, līdz lentes griešanai var paiet 10 gadi. Tika projektēta Mežaparka lielā estrāde, sākās Rīgas cirka un vairāku muzeju rekonstrukcija. Kopā ar Rīgas domi sākām atjaunot VEF kultūras pili. Mēs ielikām pamatus Radošo personu statusa un profesionālo radošo organizāciju likumam, izveidojot atbalsta sistēmas, kas darbojas jau piecus vai sešus gadus.

– **Kāds ir darbs LNOB?**

– Tā ļoti ievēl, bet ātri izmet ārā cilvēkus, kuri nevar panest tempu, vai kuriem tā nav līdz galam sirdslieta. Cilvēki, kuri atzīmē 40 gadu darba jubilejas, atceroties, kā 17 gadu vecumā te sākuši strādāt, mums nav retums. Man šī operā būs sestā sezona, bet divarpus var skaitīt ārā kovida dēļ.

Zelts un samts Operā ir vienīgi apdarē. Nav viegli panākt, lai 550 spilgtas personības ietu apmēram uz vienu mērķi un līdzīgi redzētu darba jēgu. Kolektīvam nereti veidojušās sarežģītas attiecības ar direktoriem, ir bijuši arī streiki, protesti.

Operniekiem svarīgi redzēt, ka lietas notiek un ir kvalitātes izaugsme. Manuprāt, pašlaik ir uzņemts labs temps, bet nākamajos divos līdz trīs gados gribu to vēl palielināt. Lielās organizācijās par visu, ko ierosini, tev mēdz atbildēt: – *Tas jau ir bijis, šo mēs vienmēr esam darījuši tā.* Zināma taisnība tajā ir. Ne visu vajag pārkārtot. Jāieklausās dažādos viedokļos, kas bieži ir gana pamatoti, bet nevar mūžīgi dzīvot sastingušā struktūrā.

Kad no malas ienāk jauns vadītājs, skepse pret viņu ir normāla un loģiska. Manā gadījumā citādi kā ar darbu to mainīt nevarēju. Opera ļoti ievēl, bet ātri izmet ārā cilvēkus, kuri nevar panest tempu, vai kuriem tā nav līdz galam sirdslieta.

Mums no Kultūras ministrijas puses iedoti 16 dažādi rādītāji, kas jāsasniedz. Pirmās lietas, ko sāku darīt, sākot darbu, jau nesusas augļus. Visu uzreiz nevar. Ir jātiecas galā ar saimnieciskām lietām. Šobrīd pa dienu remontējam, vakarā notiek izrādes. Repertuārs ir pārstrādāts un zināms līdz kādam 2028. gadam. Operā visu plāno divus, trīs gadus uz priekšu.

Man kļūst vieglāk strādāt. Pieņemu, ka cilvēki redz rezultātu, un tad jau arī kaut kā pavelkas un domā: – *Nē, nu, labi, varbūt tas Voldiņš nemaz tāds muļķis nav.* Mums ir labi rezultāti. Nekur reģionā – Baltijā un Ziemeļeiropā – nav tāda aizpildījuma kā mums – līdz 95%. Tik specifiskai lietai kā opera un balets Rīgas izmēra pilsētai tas ir teicami.

Kad no malas ienāk jauns vadītājs, skepse ir normāla un loģiska. Manā gadījumā citādi kā ar darbu to mainīt nevarēju. Pret kolektīvu iztuos ar milzīgu pietāti. Revolucionārā pieeja kultūrā nestrādā. Ja paskatāmies, kā veicies dažādu lielu kultūras institūciju vadītājiem, redzams, ka gadījumā, ja direktors vairs nevar atrast kopīgu valodu ar kolektīvu, viņš vienmēr zaudē. Maisoties pa valsts pārvaldi, esmu strādājis ar ļoti dažādiem cilvēkiem, un atrast jēdzīgu kompromisu parasti izdevies diezgan labi.

– **Kāda ir tipiska Operas direktora darba diena?**

– No augusta vidus līdz jūnija beigām opera strādā 24 stundas diennaktī. Ar to

– **Motivējoši ir strādāt tik sarežģītā, bet vienlaikus aizrautīgā kolektīvā kā Latvijas Nacionālajā operā un baletā. Esam cilvēki, kuriem patiesi rūp tas, ko darām, – saka Sandis Voldiņš**

rēķinājos. Par intensīvu darbu nekad neesmu sūdzējies, jo zināmā mērā esmu darbaholiķis. Mākslinieciskajiem kolektīviem vienīgā brīvdiena ir pirmdienā. Administrācijai brīva ir nedēļas nogale, bet tā strādā arī sestdienās, ja vajag. Un ja nelaimīgā kārtā esmu direktors, tad strādāju gan tad, kad darbā ir administrācija, gan tad, kad strādā mākslinieki.

No rīta notiek mēģinājumi, vakarā ir izrādes. Pēc tām mākslinieki dodas mājās, un sāk strādāt tehniskā brigāde, kura uz skatuves liek jaunās dekorācijas, lai no rīta varētu sākt darbu gaismotāji. Un tad atkal var sākties mēģinājumi. Tā tas rītenis griežas. Vienīgi vasarā mēs divus mēnešus atpūšamies.

– **Pa vidu droši vien gadās arī dažādas neparedzētas lietas?**

– Tā ir nepārtraukti, bet priekšgars vienmēr paceļas. Tas reizēm man pašam ir brīnums, bet cilvēki ir profesionāli un zina, ko dara. Galvenais ir pārāk neiejaukties, bet jāzina, kad tas tomēr ir nepieciešams.

– **Kas tipiski mēdz noiet greizi?**

– Tādas muļķības kā solista neierašanās, jo viņš kaut ko ir sajaucis, vienkārši nenotiek. Pārsvārā gadās tehniskas problēmas. Piemēram, pātrūkst elektrība vai nav ūdens. Pēdējā sezonā bija sākusi streikot skatuves ripa – aizgriezās tikai līdz pusei. Tas īsti normāli tomēr nav.

– **Kā izturēt lielo slodzi neizdegot?**

– Milzīgais gandarījums rodas, ja redzi, ka atkal bijusi laba sezona, jūti – ar katru izrādi kvalitāte aug, kad nodzied tā, ka zāle neaug, vai balets nodejo tā, ka elpa aizraujas. Tad es redzu darbam jēgu. Motivējoši ir strādāt tik sarežģītā, bet vienlaikus aizrautīgā kolektīvā kopā ar cilvēkiem, kuriem patiesi rūp tas, ko viņi dara.

– **Jūs ilgstoši esat strādājis kultūras politikas veidošanā un plānošanā. Kā vērtējat kultūru reģionos?**

– Arī, runājot par šo tēmu, var koncentrēties uz to, kas ir slikti, bet man liekas, ka kopumā Latvijā arī reģionos profesionālā māksla ir diezgan pieejama. Būtiski, ka mums ir četras reģionālās koncertzāles, divi lieli valsts un viens pašvaldības profesionālais teātris ārpus Rīgas. Ir arī lieli profesionālie kolektīvi – tādi kā Liepājas simfoniskais orķestris.

Būsim reāli – katrā mazā pilsētā vienlīdz plašu piedāvājumu nenodrošinās neviena valsts. Savulaik Kultūras ministrijā ļoti pragmatiski plānojam reģionālo koncertzāļu tīklu. Viļķām ar cirkuli apli 70 km rādiusā ap pilsētām, jo tas ir stundas laikā mērojams attālums. Izvēlējamies būvēt koncertzāles tur, kur ir lielāks iedzī-

votāju blīvums. Novados savulaik daudz tika izdarīts, īstenojot Eiropas Reģionālās attīstības fonda kultūras un dabas infrastruktūras programmu, kurā sakārtoja arī objektus Limbažu novadā. Arī šajā gadījumā izvēlējamies vietas, kas ir tuvu ceļiem.

Vienu gan novada domes deputātiem vajadzētu ņemt vērā – lauku un reģionu kultūras dzīvē viss ir atkarīgs no cilvēka, kurš deg par savu lietu. Ja tāds būs, viss notiks. Viens no tādiem piemēriem, ko esmu minējis studentiem, bija no Umurgas. Pamanīju – ciemā notiks diksilendu mūzikas festivāls. Ar šo žanru nebiju pazīstams, bet paskatījos, ka programma izskatās ļoti plaša. Uz manu Umurgu ar 600 iedzīvotājiem pēkšņi veda orķestrus no visas pasaules! Tas bija forši, tie patiešām drasēja pa ielu. Domāju, ka droši vien pasākuma budžets ir vairāki simti tūkstoši eiro, bet tad pievērsu uzmanību, ka tolaik bija aktīvs kultūras nama vadītājs Armands Leimanis, kurš pats rakstīja projektus, jo viņu šī lieta interesēja.

Ja grib, lai reģionos kaut kas notiek, nepieciešams cilvēks, kurš to visu bīda un notur. Maksājiet labu algu, finansējumu viņš pats atradīs!

– **Jūsu hobijs ir dārzs. Kas tajā aug?**

– Bija skaidrs, ka Rīgā man mājas nebūs, bet es ilgi meklēju namu ar dažiem dzīvokļiem un zaļo zonu. Vēlējos pa logu redzēt kokus, nevis bruģi. Atradu divstāvu māju Kalnciema ielas rajonā ar dažiem dzīvokļiem un novārtā pamestu dārza teritoriju. Vecāki man ir iemācījuši, ka sava sēta jātur tīra, pat ja tā ir kopīga ar citiem, tāpēc pamazām sāku darboties. Iepatikās! Esmu no tās paaudzes, kurai, laukos dzīvojot, visa bērnība pagāja biešu vagās, siena plāvā vai citos lauku darbos. Mums bija gan lopi, gan dārzs – pilna programma. Laikam kopš tā laika nevaru ilgi nosēdēt pie televizora.

Kas tik man tur neaug! Neesmu ņēmis ārā Āgenskalnam tipiskos jasmīnus un cerīkus, tikai sakopis. Man ir viss, ko vien var iedomāties, – tulpes un narcises pavasarī, rozes, hostas, hortenzijas, lilijas, dālijas. Nesen esmu *iebakstījis* divas magnolijas.

– **Droši vien nepietiek vietas visam, ko gribētos?**

– Vienmēr pietrūkst, tas jau ir skaidrs. Man Rīgā nav siltumnīcas, kas tomēr paver jaunus apvārsņus. Nekādi nevaru atrast vietu, kur nolikt.

– **Vai pats arī baudāt kaut ko no kultūras?**

– Visbiežāk dodos uz klasiskās mūzikas koncertiem – Rīgā vienmēr var atrast kaut ko interesantu. Retu reizi aizeju uz teātri, bet pārsvārā, ja mani interesē kāds scenogrāfs, gaismotājs vai režisors. Pastāvīgi esmu talantu meklējumos. Man ir nedaudz žēl, ka pēdējos gados praktiski nekur vairs neēju tikai kā vienkāršs skatītājs. Vienmēr domāju par to, cik kas maksājis, no kurienes nāk gaisma, kā tehniski viss darbojas.

– **Vai Jums ir mīļākā opera?**

– Visus operniekus mēdz dalīt *verdistos* un *vāgneristos*. Es vairāk piederu *vāgneristiem*. Daudz braucu skatīties Vāgnera jauniestudējumus. Man patīk lieli, monumentāli formāti. Bet arī viņi citi klasiskie operas gabali – Pučīni, Verdi, Doniceti – ir mīļi. Viens otru neizslēdz.

Kad pie mums kādu darbu iestudē, to noklausos piecas, sešas reizes dažādās interpretācijās, lai saprastu, ko ar materiālu var izdarīt. Pēc tam mūsu izrādes skatos vairākas reizes. Neviena nav tāda pati kā cita. Vienmēr atklājas kaut kas jauns. Mūzika *pielīp*, un izrāde kļūst par īstu apsēstību.

Linda TAURĪŅA

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

MAF
Mediju atbalsta fonds

Par publikācijas saturu atbild projekta «Personības spēks» īstenotāja – SIA «Izdevniecība Auseklis». Projekta Nr. 2025.LV/RMA/1.6.1/018